

Afganistan

Afganistan’a Özgü Aylık Menşe Ülke Bilgisi (MÜB) Güncellemesi

Komşu Ülkelerdeki Afganların Durumu

Ocak 2024

Table of Contents

Afganistan’da Genel Güvenlik Durumu Değerlendirmesi ve İnsan Hakları Sorunları	2
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	2
Devlet Kurumları	4
Sivil Toplum Kuruluşları (STK’LAR) ve Diğer Sivil Toplum Yapılanmaları	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Medya	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Yargı Organları	7
STK’LAR ve Diğer Sivil Toplum Kuruluşları	8
Komşu Ülkelerdeki Afganların Durumu, Sınır Ötesi Hareketler ve Gelişmeler	9
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	9
Devlet Kurumları	10
Sivil Toplum Kuruluşları (STK’lar) ve Diğer Sivil Toplum Yapılanmaları.....	10
Medya	11

Afganistan'da Genel Güvenlik Durumu Değerlendirmesi ve İnsan Hakları Sorunları

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), *Afganistan Aylık Koruma İzleme Özeti (Aralık 2024)*, 29 Ocak 2025:

<https://data.unhcr.org/en/documents/details/114075>

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (UNHCR) Afganistan'daki yerinden edilmiş kişiler, geri dönenler ve ev sahibi toplulukların koruma ihtiyaçları ve risklerine ilişkin koruma izleme araçları aracılığıyla toplanan verilere göre, kadınlar ve kız çocukları temel hizmetlere ve yardıma erişimde önemli zorluklarla karşılaşmaya devam etmektedir. Bu durum, sistematik ayrımcılık ve hareket kısıtlamalarını yansıtmaktadır. Aralık ayında ankete katılan nüfus içinde, hane reislerinin %56'sı bir veya daha fazla türde hassasiyet yaşadığını bildirmiş olup, bu oran Kasım ayına göre %6'lık bir düşüşe işaret etmektedir. Birçok aile, mali yüklerini hafifletmek için borç para almak, varlıklarını satmak, öğün atlamak, tehlikeli işlerde çalışmak, çocukları çalıştırmak (komşu ülkelere çalışmaya göndermek dahil), yurt dışına göç etmek, erken/zorla evlilikler düzenlemek ve ev sahiplerine çocuk işçi vermek gibi zararlı başa çıkma mekanizmalarına başvurduğunu bildirmiştir.

Hane halkı düzeyinde yapılan değerlendirmelerin sonuçlarına göre, hane halkı reislerinin %41'i, kadınların ve kız çocuklarının erişemediği yerlerin topluluk içinde olduğunu belirtmiş, bu da hareket özgürlüğü ve kamusal hayata katılım konusunda devam eden önemli zorlukları vurgulamıştır. Kadınların ve kız çocuklarının gidemediği başlıca yerler arasında eğitim kurumları, pazarlar, klinikler, su noktaları ve tuvaletler bulunmaktadır. Bu durum, kadınlara ve kız çocuklarına dayatılan kısıtlamaların düzeyini ve onların temel haklarından mahrum bırakıldığını göstermektedir. Bunlar arasında kız çocuklarının eğitime getirilen yasak, özellikle kırsal alanlarda kamusal alanlarda erkek bir vasinin bulunması gerekliliği ve erkek üyelerin fiili yetkililerden karşılaşılabilecekleri potansiyel riskleri önlemek için aileler tarafından getirilen ek kısıtlamalar yer almaktadır. Hareket kısıtlamalarının başlıca nedenleri arasında kamusal alanlarda ayrımcılık, taciz ve sindirme, kimlik ve resmi belgelerin olmaması, mahrem şartları ve borçlarla ilgili güvenlik endişeleri ile sosyal ve kültürel engeller sayılabilir.

Sivil belgelerin eksikliği, ankete katılan hane halkı üyeleri tarafından dile getirilen en önemli sorun olmaya devam etmektedir. Kadınlar ve çocuklar bu durumdan en çok etkilenen nüfus gruplarıdır. Mülteciler, belgesiz geri dönenler ve ülke içinde yerinden edilmiş kişiler (IDP) geri dönenler, sırasıyla %64 ve %59 gibi önemli ölçüde daha yüksek oranlar sergilerken, ülke içinde yerinden edilmiş kişiler ve mülteci geri dönenlerin oranı daha düşüktür (sırasıyla %51 ve %41). Pakistan'dan geri dönen Afganlar için bildirilen sivil belgelere ilişkin ihtiyaçlar göz önüne alındığında, bu eğilim önümüzdeki aylarda yakından izlenecektir. Eksik olan başlıca belgeler e-Tezkere, ardından pasaport, evlilik cüzdanı, doğum belgesi ve diğer belgelerdir. Bunun ana nedeni, bu belgelerin hiç alınmamış olmasıdır. Görüşülen haneler ayrıca prosedürler, yeniden düzenleme sorunları, belgelerin imhası ve bu belgelerin önemi (belgelerin gerekli olmadığına işaret eden) hakkında bilgi sahibi değildi. Belgelerin olmaması, yanıt verenlerin üçte ikisinin temel hizmetlere erişmelerini engellediğini belirtmesi gibi ciddi sonuçlar doğurmaktadır. Ayrıca eğitime ve hükümete veya insani yardıma erişimin önünde bir engel teşkil etmekte ve hareket kısıtlamalarına ve mülkiyet anlaşmazlıklarına katkıda bulunmaktadır.

- **Birleşmiş Milletler Afganistan Yardım Misyonu (UNAMA), Afganistan'daki İnsan Hakları Durumuna İlişkin Güncelleme: Ekim – Aralık 2024 Raporu, 27 Ocak 2025:**

https://unama.unmissions.org/sites/default/files/human_rights_situation_in_afghanistan_october_-_december_2024_-_english.pdf

Kasım 2024'te, Paktya ve Nangrehar vilayetlerindeki fiili Eğitim daireleri, Hızlandırılmış Öğrenim Programlarını uygulayan okullara ve sivil toplum kuruluşlarına (STK'lar) bir sonraki duyuruya kadar kız öğrencilerin derslerini durdurma talimatı verdi. Her iki vilayette de erkek öğrencilerin dersleri devam etti. 2 Aralık 2024'te Kabil'de, fiili Halk Sağlığı Bakanlığı Bakan Yardımcısı, Afganistan'ın dört bir yanından gelen tıp kurumlarının temsilcilerine, 3 Aralık 2024'ten itibaren kız öğrencilerin tıp kurumlarındaki derslere katılmalarına izin verilmeyeceğini sözlü olarak bildirmiştir. Kadınlar, fiili yetkililerin 20 Aralık 2022'de kadınların üniversiteye gitmesini yasaklamasından bu yana üniversitede tıp okumaktan zaten mahrum bırakılmıştı. Yasak getirildiğinde, çoğu tıp fakültesi öğrencilerine henüz final sınavları uygulamamıştı. 3 Aralık 2024 civarında, fiili Yükseköğretim Bakanlığı'nın bazı tıp fakültelerine, kadın öğrencilerin final sınavlarının iki hafta içinde uygulanması gerektiğini belirten bir mektup gönderdiği bildirildi. Sonuç olarak, bazı kurumlar, bu öğrencilerin derslerini tamamlamamış olmalarına rağmen, kadın öğrenciler için sınavlar düzenlemeye başladı. Erkek öğrencilerin sınavlarının etkilenmediği bildirildi. Bu arada, bazı illerdeki kadın sağlık çalışanları, fiili Faziletin Teşviki ve Ahlaksızlığın önlenmesi müfettişleri tarafından işe gidip gelirken mahremlerinin eşlik etmesini zorunlu kıldılar. Fiili yetkililer, kadınların bazı ticaret fuarlarına katılmasını yasakladı ve kadınlar tarafından işletilen bazı dükkanların kapatılmasını emretti. UNAMA, bazı illerde fiili Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlıkları tarafından ulusal ve uluslararası STK'larda çalışmak için iş izni başvurusunda bulunan kadınların başvurularının reddedildiğine dair raporlar da almıştır.

2024 yılının Aralık ayında, Kandahar vilayetinde, fiili Faziletin Teşviki ve Ahlaksızlığın Önlenmesi Müdürlüğü müfettişleri bir yerel restorani ziyaret ederek, personele mahremleri olmayan kadınların restorana girmesine izin vermemelerini ve farklı ailelerden gelen kadın ve erkeklerin birbirleriyle karışmamalarını sağlamalarını talimat verdiler. UNAMA ayrıca, fiili Faziletin Teşviki ve Ahlaksızlığın Önlenmesi Müfettişlerinin sağlık kliniklerine, dükkanlara, pazarlara ve restoranlara mahremleri olmayan kadınlara hizmet vermemeleri talimatını verdiklerine dair raporlar aldı. Bazı illerde, fiili Faziletin Teşviki ve Ahlaksızlığın Önlenmesi Müdürlüklerinin, Faziletin Teşviki ve Ahlaksızlığın Önlenmesi Yasasında yer almayan ek ve keyfi kısıtlamalar getirdi: Ekim 2024'te, Samangan vilayetinin Hazar-e-Sultan ilçesinde, fiili Faziletin Teşviki ve Ahlaksızlığın Önlenmesi Müdürlüğü'nün, ilçedeki sürücülere kadınların arabanın ön koltuğuna oturmasının yasak olduğunu belirten yazılı bir talimat yayınladı. Kasım 2024'te Kabil'de, fiili Faziletin Teşviki ve Ahlaksızlığın Önlenmesi Müdürlüğü müfettişleri bir özel hastaneyi ziyaret ederek kadın hemşirelere acil serviste çalışmayı bırakmalarını ve bunun yerine jinekoloji gibi kadınlara ayrılmış alanlarda çalışmalarını gerektiğini söylediler.

Raporlama döneminde UNAMA, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olaylarını kaydetmiştir. Bu olaylar arasında cinayetler, sözde namus cinayetleri, çocuk evlilikleri, zorla evlilikler, tecavüz, aile içi şiddet ve aile içi şiddet nedeniyle intiharlar yer almaktadır. Bazı durumlarda, fiili yetkililer, mağdur veya temsilcileri davanın yargı organları aracılığıyla resmi olarak çözülmesini talep etmelerine rağmen, cinayet teşebbüsü gibi ağır vakaları arabuluculuğa sevk etmiştir. UNAMA ayrıca, gözaltı yerlerinde fiili yetkililer tarafından keyfi tutuklama, işkence ve cinsel şiddet gördüklerini bildiren LGBTIQ bireylerle de görüşmüştür.

Ekim ve Aralık 2024 arasında, İslam Devleti Horasan Vilayeti, Ulusal Direniş Cephesi ve diğer silahlı gruplar tarafından Taliban yetkilileri, güvenlik personeli ve kurumları ile Takhar, Kabil, Sar-e Pul ve Baghlan'daki kamuya açık yerler ve ibadethaneleri hedef alan kasıtlı saldırılar nedeniyle siviller zarar

görmüştür. Savaştan kalan patlayıcı kalıntıları da sivilere zarar vermeye devam ediyor ve kurbanların çoğu çocuklar olmuştur. UNAMA, savaştan kalan patlayıcı kalıntıları nedeniyle 64 kişinin (sekiz kız çocuğu, 39 oğlan çocuğu, 1 kadın, 16 erkek) hayatını kaybettiğini kaydetmiştir.

1 Ekim ile 31 Aralık 2024 tarihleri arasında, UNAMA İnsan Hakları, en az 194 kişiye (150 erkek, 39 kadın, 4 oğlan çocuğu ve 1 kız çocuğu) uygulanan adli bedensel cezaları belgelemiştir. Örneğin, 5 Kasım'da Jawzjan vilayetinin Sherberghan şehrinde, fiili yetkililer zina, uyuşturucu ve alkolle ilgili suçlardan mahkum edilen 22 kişiyi (dört kadın, 18 erkek) halka açık bir şekilde kırbaçlamıştır. Ceza, fiili Yüksek Mahkeme tarafından cezalarının onanmasının ardından uygulandı ve fiili yetkililer ve yerel halkın huzurunda gerçekleşmiştir. 13 Kasım'da Paktya vilayetinin Gardez şehrinde bir adam spor stadyumunda halka açık bir şekilde idam edilmiştir. Fiili Yüksek Mahkeme tarafından yayınlanan açıklamaya göre, bu kişi bir kişiyi silahla öldürmekten suçlu bulunmuş ve ölüm cezası uygulanması emri verilmiş ve fiili Askeri Mahkeme'nin üç yargı aşaması (Birinci Derece, Temyiz ve Yüksek Mahkeme) tarafından onaylanmış ve Taliban lideri tarafından nihai olarak onaylanmıştır. Kurbanın ailesine, hazır bulunan fiili bakanların arabuluculuğuyla bu kişiyi affetme fırsatı verilmiştir, ancak onlar bunu reddetmiştir ve bunun sonucunda qisas cezası (idam) uygulanmıştır. Öldürülen kişinin ailesinden birinin, kurşunla infazı gerçekleştirdiği bildirilmiştir.

- **Afganistan Sağlık Kümesi & Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Afganistan'da Sağlık Hizmetlerine Yönelik Saldırıları (Ocak - Aralık 2024), 26 Ocak 2025:**

<https://reliefweb.int/map/afghanistan/attacks-health-care-afghanistan-january-december-2024>

2024 yılında, Herat, Host ve Feryab'da sağlık tesislerini veya sağlık hizmetleri sağlayıcılarını hedef alan toplam üç olay (bireysel silahlarla şiddet, saldırı ve silahlı/şiddet içeren arama dahil) kaydedilmiştir. Bu olaylar sonucunda bir sağlık tesisi kapatılmış, bir sağlık hizmeti sağlayıcısı saldırıya uğramış, 7 personel gözaltına alınmış ve iki kişi yaralanmıştır.

- **Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA), Afganistan: İnsani Yardım Erişimi Özeti (Aralık 2024), 16 Ocak 2025:**

<https://reliefweb.int/report/afghanistan/afghanistan-humanitarian-access-snapshot-december-2024>

Aralık 2024'te, insani yardım ortakları tarafından bildirilen yaklaşık 148 insani yardıma erişememe olayı, 2023'ün aynı dönemine göre yüzde 52'lik bir artışa işaret eden bir rekor seviyeye ulaştı. Bu olayların çoğu (%92) “insani faaliyetlerin uygulanmasına müdahale” ile ilişkilidir. Toplumsal cinsiyetle ilgili olaylar Aralık 2024'te önemli ölçüde artmış, Kasım 2024'te 18 olan olay sayısı Aralık 2024'te 31'e yükselmiştir. İnsani yardım, 13 insani yardım çalışanının gözaltına alınmasına neden olan “insani yardım personeli, varlıkları ve tesislerine yönelik şiddet” olaylarından da olumsuz etkilenmiştir.

Devlet Kurumları

- **Afganistan'ın Yeniden Yapılandırılması Özel Müfettişliği (SIGAR), Amerika Birleşik Devletleri Kongresi'ne Sunulan Üç Aylık Rapor, 30 Ocak 2025:**

<https://www.sigar.mil/Portals/147/Files/Reports/Quarterly-Reports/2025-01-30qr.pdf>

Taliban, Ağustos 2024'te, Afganların haklarını ve temel özgürlüklerini kısıtlayan mevcut emirleri genişleten sözde “ahlak” yasasını çıkarmıştır. Bu yasa uyarınca, kadınlar artık kamuya açık yerlerde yüzlerini, vücutlarını ve seslerini gizlemek zorundadır. Erkekler de sakal bırakmak ve camide namaz kılmak zorundadır. Yasa, Faziletin Teşviki ve Ahlaksızlığın Önlenmesi Bakanlığının müfettişleri tarafından uygulanıyor ve bu müfettişler, algıladıkları ihlalleri cezalandırma yetkisine de sahipler. Ağustos-Ekim 2024 arasında Faziletin Teşviki ve Ahlaksızlığın Önlenmesi Bakanlığı, yasanın

anlaşılmasını ve uygulanmasını sağlamak için Afganistan genelinde müfettişler görevlendirdi, eğitimler ve seminerler düzenledi. Faziletin Teşviki ve Ahlaksızlığın Önlenmesi Bakanı Mohammad Khalid Hanafi de sosyal düzenin korunmasında yeni yasanın önemini vurgulamak için birkaç ili ziyaret etti. Ekim 2024'te, vilayet valileri yasayı uygulamak için Faziletin Teşviki ve Ahlaksızlığın Önlenmesi komiteleri kurmakla görevlendirildi. Birleşmiş Milletler Afganistan Yardım Misyonu'na (UNAMA) göre, müfettişler kontrol noktalarında ve camiler, çarşılar, berber dükkanları, sağlık tesisleri, eğitim kurumları ve STK ofisleri gibi kamusal alanlarda halkı ihlaller açısından izlemektedir.

28 Aralık 2024'te Taliban sözcüsü Zabihullah Mujahid, “müstehcen eylemleri” önlemek ve kadınların mahremiyetini korumak amacıyla kadınların evleri ve bahçelerinde görünürlüklerini sınırlandıran yeni bir talimat açıklamıştır. Mevcut evlerde, kadınların genellikle kullandığı mutfak, avlu veya kuyu alanlarına görsel erişimi engellemek için duvarlar örülmeli veya pencereler kapatılmalıdır. Yeni inşaatlarda, kadınların yaşadığı komşu mülklere bakan pencereler takılması yasaklanacaktır. Belediye yetkilileri, bu emrin “sıkı denetiminden” sorumlu tutulmuştur.

26 Aralık 2024'te Taliban ekonomi bakanlığı, Afganistan'da Afgan kadınları istihdam eden tüm ulusal ve yabancı STK'ları kapatma niyetini açıklamıştır. Bu karara uymayan gruplar faaliyet ruhsatlarını kaybedecektir. 2024 yılının Aralık ayı başında Taliban lideri Haibatullah Akhundzada, Afganistan'daki kamu ve özel sağlık kurumlarına kadınların girmesini yasaklayan bir talimat yayınlamıştır. Ebelik ve hemşirelik, kadınların yüksek öğrenim yasağından muaf tutulmuştu ve kadınlara bir derece ve kariyer yolu sunmaktaydı. Kadın sağlık çalışanlarının olması, kadınların tıbbi bakım alabilmesini de sağlıyordu, çünkü bazı illerde erkek doktorların kadın hastaları tedavi etmesine izin verilmiyordu.

11 Aralık 2024'te İslam Devleti – Horasan Vilayeti, Kabil'deki Taliban bakanlık binasında düzenlenen bombalı intihar saldırısında Taliban'ın mülteciler ve geri dönüşten sorumlu bakan vekili Khalil Haqqani'yi öldürülmesini üstlenmiştir. Saldırıda birkaç personel de hayatını kaybetmiştir. Haqqani, ABD tarafından özel olarak belirlenmiş küresel terörist, Haqqani Ağı'nın üst düzey üyesi ve Taliban içişleri bakanı Sirajuddin Haqqani'nin amcasıydı. Taliban, saldırı nedeniyle İslam Devleti – Horasan Vilayeti'ni kinamış ve dışişleri bakanı Amir Khan Muttaqi, 2024 yılında İslam Devleti – Horasan Vilayeti'nin tüm operasyonlarının Afganistan dışında planlandığını belirtmiştir. El Kaide merkezi liderliği ve Arap Yarımadası'ndaki El Kaide de saldırıyı kınadı. Haqqani Ağı ve Taliban, El Kaide ile yakın ilişkiler içindedir. Taliban'ın istihbarat genel müdürlüğünün iki geri dönüş bakanlığı çalışanını tutukladığı bildirilmiştir, ancak bunların görevleri veya İslam Devleti – Horasan Vilayeti üyesi olup olmadıkları belirtilmemiştir. Saldırı, Ağustos 2021'den bu yana Taliban liderlerinin öldürülmesi konusunda en yüksek profilli olay olmuştur. Irak ve İslam Devleti – Horasan Vilayeti intihar bombalı saldırıları, Taliban'ın iktidarı ele geçirmesinden bu yana, 2023 yılında Balkh ve Badakhshan vilayetlerinin valileri de dahil olmak üzere sekiz Taliban yetkilisini öldürmüştür. Afghanistan International, İslam Devleti – Horasan Vilayeti'nin Kandahar ve Belh vilayetlerindeki diğer birkaç Taliban liderini ve özel kuvvetler komutanını hedef aldığını bildirmiştir. Taliban'ın Kandahar genelinde güvenlik kontrol noktalarını artırdığı bildirilmiştir. İslam Devleti – Horasan Vilayeti ayrıca Baghlan vilayetindeki bir Sufi türbesine saldırı düzenleyerek en az 12 kişinin ölümüne neden olmuştur. Taliban, “bu davayı takip ederek failleri tespit edip adalete teslim edeceklerini” ve güvenlik endişelerinin propaganda kaynaklı olduğunu, ancak İslam Devleti – Horasan Vilayeti grubunun “önemli ölçüde zayıfladığını” belirtmiştir. 2021'den bu yana İslam Devleti – Horasan Vilayeti, Afganistan genelinde ibadethanelere saldırı düzenlemek için el yapımı patlayıcı cihazlar kullanmaktadır.

- **Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF), İltica ve Göç Bilgi Merkezi Bilgilendirme Notları, 27 Ocak 2025:**

https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Behoerde/Informationszentrum/BriefingNotes/2025/briefingnotes-kw05-2025.pdf?__blob=publicationFile&v=3

Medya raporlarına göre, 26 Ocak 2025 tarihinde Kabil'in Shar-e Naw bölgesinde bir patlama meydana geldi. Daha fazla ayrıntı veya yorum bildirilmedi. 25 Ocak 2025 tarihinde, Taloqan'da (Takhar vilayeti) Taliban valisinin ofisi önünde bir intihar saldırısı gerçekleşti. Saldırıda birkaç Taliban üyesi öldü veya yaralandı. Saldırısı üstleneni olmadı. 21 Ocak 2025 tarihinde, Takhar vilayetinde bir Çin vatandaşı, İslam Devleti – Horasan Vilayeti üyeleri tarafından öldürülmüştür.

26 Ocak 2025 tarihinde yayınlanan medya raporlarına göre, silahlı muhalefetle işbirliği yaptıkları iddiasıyla ülke genelinde sekiz kişi Taliban tarafından tutuklandı ve öldürüldü. 24 Ocak 2025 tarihinde Taliban, film yapımcısı Sayed Rahim Saidi'yi propaganda yaymakla suçlayarak üç yıl hapis cezasına çarptırdı. Ayrıca, Ulusal Uzlaşma Yüksek Konseyi eski başkanı Abdullah Abdullah'ın danışmanı, 18 Ocak 2025'te Panjshir vilayetinde Abdullah'ın eski koruması tutuklandıktan sonra, 21 Ocak 2025'te oğluyla birlikte Kapisa vilayetinde tutuklanmıştır.

- **Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF), İltica ve Göç Bilgi Merkezi Bilgilendirme Notları, 20 Ocak 2025:**

https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Behoerde/Informationszentrum/BriefingNotes/2025/briefingnotes-kw04-2025.pdf?__blob=publicationFile&v=2

14 Ocak 2025 tarihinde Kabil'in Shahr-e-Naw bölgesindeki Hanzala Camii yakınlarında bir patlama meydana geldi. Ulusal Direniş Cephesi (NRF), şehrin 10. bölgesinde bulunan Taliban Askeri Savcılığı'na yönelik saldırının sorumluluğunu üstlendi. İki Taliban üyesinin öldüğü, diğerlerinin ise yaralandığı bildirilmiştir.

Taliban'a göre, iktidarı ele geçirdiklerinden bu yana yaklaşık 9 milyon elektronik kimlik kartı düzenlediler. Şu anda, Asan Khedmat merkezleri olarak bilinen 73 dağıtım merkezi ülke genelinde faaliyette. Bunlar arasında bir mobil dağıtım ekibi ve yurtdışındaki Afgan vatandaşlarına hizmet veren Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki bir merkez de bulunuyor. Kimlik kartlarında eski hükümetin logosu yer almaya devam ediyor. Taliban, Panjshir vilayetinde Ulusal Güvenlik Müdürlüğü'nün (NDS) eski bir çalışanı, eski bir asker ve Dara bölgesindeki acil tıp merkezinden bir doktor olmak üzere üç kişiyi tutuklamıştır.

- **Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF), İltica ve Göç Bilgi Merkezi Bilgilendirme Notları, 13 Ocak 2025:**

https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Behoerde/Informationszentrum/BriefingNotes/2025/briefingnotes-kw03-2025.pdf?__blob=publicationFile&v=2

7 Ocak 2025 tarihinde, Taliban'a mensup iki din alimi, Baghlan vilayetinin Baghlan-e-Markazi ilçesinde silahlı kişiler tarafından saldırıya uğradı. Birisi ağır yaralı olarak hayatta kalırken, diğeri hayatını kaybetti. Saldırısı İslam Devleti – Horasan Vilayeti üstlenmiştir. 6 Ocak 2025'te Kunduz şehrindeki bir Taliban polis karakolunda patlama meydana geldi ve birkaç Taliban üyesi yaralandı. Saldırının sorumluluğunu üstleneni olmadı. Aynı bir olayda, Ulusal Direniş Cephesi (NRF) 31 Aralık 2024'te Kabil'de Taliban Enerji ve Su Bakanı Abud Latif Mansour'un konvoyuna saldırı düzenlediğini, korumayı öldürdüğünü ve iki kişiyi yaraladığını açıkladı. 28 Aralık 2024'te, Taliban İçişleri Bakanlığı yakınlarında kimliği bilinmeyen kişiler tarafından düzenlenen bir başka saldırıda dört kişi yaralanmıştır.

11 Ocak 2025 tarihli medya haberlerine göre, Taliban Panjshir vilayetinden üç eski askeri tutuklamıştır. 6 Ocak 2025'te, Badakhshan vilayetinde eski bir polis komutanı da Taliban tarafından tutuklanmıştır.

Taliban, 2 Ocak 2025 tarihinde Badgis vilayetinin Qadis bölgesinde 21:00'den sonra gece sokağa çıkma yasağı uygulamıştır. Taliban ayrıca, Pul-i-Humri şehrinde (Bağlan vilayeti) güvenliği artırmak amacıyla 350 adet güvenlik kamerası kurmuştur. Kandahar vilayetinin Taliban valisi Shirin Akhund, bazı yerel uluslararası STK'ları faaliyetlerini durdurmaya çağırmıştır.

Emir Akhunzada ile Faziletin Teşviki ve Ahlaksızlığın Önlenmesi Bakanlığı başkanı Khalid Hanafi arasında Kandahar'da düzenlenen iki günlük toplantıda Emir, sözde mohtasiblerin (Erdem Yayma ve Ahlak Koruma Bakanlığı'nın uygulayıcıları) İslam rejimi anlamında halkı ve genç nesli ıslah etmekten sorumlu olduklarını vurguladı. 7 Ocak 2025'te, Faziletin Teşviki ve Ahlaksızlığın Önlenmesi uygulayıcıları Kabil şehrinde “ahlaki yozlaşma” ve kumar oynama suçlamasıyla dokuz kişiyi tutukladı. Aralık 2024'te, ahlak polisi “ahlaki yozlaşma” ve kumar oynama suçlamalarından “büyücülük”, yasadışı ilişkiler ve İslam hukukunun ihlali suçlamalarına kadar çeşitli suçlamalarla ülke genelinde toplam 44 kişiyi tutukladı. Ayrıca, “İslam değerlerini korumak ve yanıltıcı içeriğin yayılmasını önlemek” amacıyla Sheberghan (Cüzcan vilayeti) şehrinde “yasaklanmış kitapları” toplama kampanyası başlattılar. Taliban Yüksek Öğretim Bakanı Neda Mohammad Nadim, Taliban lideri Hibatullah Akhundzada'nın emirlerine itaatsizlik etmenin “Tanrı'ya itaatsizlik” anlamına geldiğini belirtmiştir.

Yargı Organları

- **Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC), Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) Savcısı Karim A.A. Khan KC'nin açıklaması: Afganistan'daki durumla ilgili tutuklama emri başvuruları, 23 Ocak 2025:**

<https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-kc-applications-arrest-warrants-situation-afghanistan>

Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) Savcılığı, 23 Ocak 2025 tarihinde Afganistan'daki durumla ilgili olarak İkinci Ön Yargılama Dairesi'ne iki tutuklama emri başvurusu yaptığını duyurdu.

Kapsamlı bir soruşturma ve toplanan deliller temelinde Savcılık, Taliban'ın Yüce Lideri Haibatullah Akhundzada ve “Afganistan İslam Emirliği”nin Başyargıcı Abdul Hakim Haqqani'nin, Roma Statüsü'nün 7(1)(h) maddesi uyarınca cinsiyet temelinde zulüm suçundan insanlığa karşı suç işlediklerine dair makul gerekçeler olduğunu ileri sürmektedir. Savcılık, bu iki Afgan vatandaşının Afgan kız ve kadınların yanı sıra Taliban'ın cinsiyet kimliği veya ifadesine ilişkin ideolojik beklentilerine uymadığını düşündüğü kişiler ve Taliban'ın kız ve kadınların müttefiki olduğunu düşündüğü kişilere yönelik zulümden cezai sorumluluk taşıdığı sonucuna varmıştır. Bu zulüm, en az 15 Ağustos 2021 tarihinden günümüze kadar Afganistan topraklarında işlenmiştir. Bu devam eden zulüm, uluslararası hukuka aykırı olarak, fiziksel bütünlük ve özerklik, serbest dolaşım ve ifade özgürlüğü, eğitim, özel ve aile hayatı ve toplanma özgürlüğü dahil olmak üzere mağdurların temel haklarının sayısız ciddi şekilde ihlal edilmesini içermektedir. Temel hakların bu ciddi şekilde yoksun bırakılması, Roma Statüsü'nün diğer suçlarıyla da bağlantılı olarak gerçekleştirilmiştir. Taliban'a karşı direniş veya muhalefet olarak algılanan davranışlar, cinayet, hapis, işkence, tecavüz ve diğer cinsel şiddet biçimleri, zorla kaybedilme ve diğer insanlık dışı eylemler dahil olmak üzere işlenen suçlar yoluyla acımasızca bastırılmıştır ve bastırılmaya devam etmektedir. Bu başvurular, Afgan kadın ve kızların yanı sıra LGBTQI+ topluluğunun Taliban tarafından benzeri görülmemiş, vicdansız ve devam eden bir zulümle karşı karşıya olduğunu kabul etmektedir.

Savcılık ayrıca, Taliban'ın şeriat yorumunun temel insan haklarının yoksun bırakılmasını veya Roma Statüsü suçlarının işlenmesini meşrulaştırmak için kullanılmaması ve kullanılamayacağını ileri sürmektedir.

STK'LAR ve Diğer Sivil Toplum Kuruluşları

- İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW), *Dünya Raporu 2025: Afganistan – 2024 Yılı Olayları, 16 Ocak 2025:*

<https://www.hrw.org/world-report/2025/country-chapters/afghanistan>

2024 yılında Taliban yetkililerinin insan haklarına, özellikle kadınlara ve kız çocuklarına yönelik baskılarını yoğunlaştırmasıyla Afganistan'daki durum daha da kötüleşti. Afganistan, kız çocuklarının ve kadınların ortaöğretim ve üniversite eğitiminden men edildiği tek ülke olmaya devam ederken, bu kesimler istihdam, seyahat, toplanma ve ifade özgürlüğü konusunda da önemli engellerle karşı karşıya kaldı. Taliban ayrıca gazetecileri ve muhalifleri gözaltına aldı ve medyaya ciddi kısıtlamalar getirdi. Afganistan'daki ekonomik kriz, 23 milyon kişinin insani yardıma muhtaç kalmasına neden oldu; kadınlar ve kız çocukları bu durumdan orantısız bir şekilde etkilenmiştir.

Komşu Ülkelerdeki Afganların Durumu, Sınır Ötesi Hareketler ve Gelişmeler

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Birleşmiş Milletler Afganistan'a Yardım Misyonu (UNAMA), *Afganistan'daki insan hakları durumuna ilişkin güncelleme: Ekim – Aralık 2024 Güncellemesi, 27 Ocak 2025:***

https://unama.unmissions.org/sites/default/files/human_rights_situation_in_afghanistan_october_-_december_2024_-_english.pdf

24 Aralık 2024 gecesi, Barmal bölgesinde, Pakistan askeri güçlerinin Margha, Laman, Angor Ada, Charkhoorhai Ada, Tangai, Pasa Maela ve Wazirgee dahil olmak üzere birçok köye düzenlediği hava saldırıları sivil kayıplara neden oldu. En az 45 kişi öldü (30 çocuk, sekiz kadın ve yedi erkek) ve sekiz kişi yaralandı (altı çocuk ve iki kadın). 25 Aralık 2024'te, fiili yetkililerin sözcüsü Zabihullah Mujahid, Azadi radyosuna hava saldırılarında 46 kişinin öldüğünü ve altı kişinin yaralandığını, kurbanların çoğunun kadın ve çocuklar olduğunu söylemiştir.

28 Aralık 2024 sabahı, Paktiya vilayetinin Dand-e Patan bölgesinde, fiili güvenlik güçleri ile Pakistan askeri güçleri arasında sınır ötesi çatışmalar yaşandı ve bu çatışmalarda siviller hayatını kaybetti. Sınırın Afganistan tarafında, Pakistan'ın attığı havan topları sonucu üç yetişkin erkek öldü ve altı kişi yaralanmıştır.

- **Uluslararası Göç Örgütü (IOM), *Afganistan Sınırlarında Hareketlilik Dinamikleri: Akış İzleme Üç Aylık Raporu 4 (Ekim - Aralık 2024), 21 Ocak 2025:***

<https://dtm.iom.int/reports/afghanistan-flow-monitoring-quarterly-report-4-october-december-2024-eng>

IOM'nin Yerinden Edilme Takip Matrisi aracılığıyla izlenen kümülatif akış eğilimlerine göre, son çeyrekteki hafif düşüşe rağmen, 2024 yılı Ocak ayından Aralık ayına kadar, özellikle birinci ve ikinci çeyrek arasında, sınır ötesi hareketlerde önemli artışlar yaşandığı görülmektedir. Bu durum, İran İslam Cumhuriyeti ve Pakistan'ın sürekli geri itme ve sınır dışı etme çabalarını yansıtmakla birlikte, Afgan vatandaşlarının yurt dışına yönelik hareketlerinin devam ettiğini de vurgulamaktadır. Yıl boyunca, İran İslam Cumhuriyeti'nden gelen göç akışı, giden göç akışından sürekli olarak daha yüksek olmuştur (bu çeyrekte 602.384 kişiye karşı 340.741 kişi), Pakistan sınırında ise gelen ve giden göç akışı daha dengeli olmuştur (bu çeyrekte 380.671 kişiye karşı 399.615 kişi). Bu durum, İran İslam Cumhuriyeti'nin 2025 yılına kadar iki milyon Afgan vatandaşını sınır dışı etme yönündeki ortak çabalarını ve ülkedeki Afgan varlığına ilişkin diğer sert tutumlarını yansıtır. Pakistan'da da aynı duyuların yankı bulmasına rağmen, hükümet IFRP'nin ikinci aşamasını henüz uygulamaya koymamıştır.

- **Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), *Pakistan-Afganistan: Geri Dönüş Acil Durum Müdahalesi (14 Ocak 2025 itibarıyla), 16 Ocak 2025:***

<https://data.unhcr.org/en/documents/details/113864>

14 Ocak 2025 itibarıyla, 15 Eylül 2023'ten bu yana 813.300'den fazla Afgan ülkesine dönmüştür. Bu kişilerin yaklaşık 315.100'ü yalnızca 2024 yılı içinde dönmüş olup, bu da aylık ortalama 26.300 dönüşü tekbül etmektedir. Bu dönüşlerin yaklaşık 750'si sınır dışı edilme yoluyla gerçekleşmiştir. 2024 yılı genelinde yaklaşık 9.000 kişi sınır dışı edilmiştir; Aralık ayında ise yaklaşık 1.200 sınır dışı edilme kaydedilmiş olup, bu sayı Kasım ayı rakamlarıyla paralellik göstermektedir. 2024 yılı boyunca 10.500'ün üzerinde kişi tutuklanmış veya gözaltına alınmıştır. Aralık 2024, toplam yaklaşık 2.060 kişiyle

tutuklama/gözaltı bakımından en yüksek seviyeye ulaşan ay olmuştur. Kasım 2024 ise yaklaşık 1.180 vakayla ikinci sırada yer almıştır.

12 Kasım 2023'ten bu yana, Pakistan'dan Afganistan'a sınır geçişinden önce en sık bildirilen sorunlar arasında tacize uğrama, kontrol noktalarında uzun saatler bekletilme ve gözaltına alınma yer almıştır.

Afghanistan Border Consortium, Afganistan: Sınır Konsorsiyumu Acil Sınır Operasyonları (1 - 30 Kasım 2024), 2 Ocak 2025

<https://reliefweb.int/report/afghanistan/afghanistan-border-consortium-emergency-border-operations-01-30-november-2024>

Temmuz 2024'ten bu yana, İran'dan dönen geri dönenler ve sınır dışı edilen kişiler, İran'da artan Afgan karşıtı tutumun Afganların korunma alanını olumsuz etkilediğine dair endişelerini dile getirmiştir. İranlı kolluk kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen arama operasyonlarının artması ve bu operasyonlar sırasında Afganların tutuklanarak gözaltı merkezlerine sevk edilmesi, başlıca endişe kaynaklarından biri olarak belirtilmiştir. Ayrıca, İran'dan ülkeye geri itilen dönenlerin sayısındaki artış da gündeme gelmiştir.

Devlet Kurumları

- **Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF), İltica ve Göç Bilgi Merkezi Bilgilendirme Notları, 20 Ocak 2025:**

https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Behoerde/Informationszentrum/BriefingNotes/2025/briefingnotes-kw04-2025.pdf?__blob=publicationFile&v=2

Kandahar vilayetinin Daman ilçesinde, başlangıçta ülke içinde yerinden edilmiş kişiler için kurulmuş olan bir mülteci kampı, Pakistan'dan dönen yüzlerce kişi için geçici bir barınak haline gelmiştir. Söz konusu kişiler, sert kış koşulları ve gıda, su, tıbbi bakım ile yakıt eksikliği nedeniyle kampta çok kötü koşulların hâkim olduğunu bildirmiş ve yardım kuruluşlarından acil destek talep etmiştir.

Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar) ve Diğer Sivil Toplum Yapılanmaları

- **Norwegian Refugee Council (NRC), Milyonlarca Afgan çaresiz koşullar altında sınır dışı edilme riskiyle karşı karşıya, 22 Ocak 2025:**

<https://www.nrc.no/news/2025/january/millions-of-afghans-face-expulsion-under-desperate-conditions>

İran, Mart 2025'e kadar iki milyon Afgan'ı sınır dışı etmeyi planladığını duyurmuştur. Ekim 2023'ten bu yana en az 800.000 Afgan Pakistan'dan sınır dışı edilmiştir. Bu kişilerin çoğu, iş veya barınma bulmakta zorlandıkları kentsel alanlarda kalmaktan başka çare bulamamıştır. Bazılarının geldikleri bölgelerde aile bağları bulunsa da, uzun yıllar süren sürgünün ardından pek çoğu böyle bağlardan yoksun kalmış ve gidecek hiçbir yerleri olmamıştır.

Norwegian Refugee Council (NRC) Genel Sekreteri Jan Egeland, onlarca yıllık çatışmalar, yıkıcı bir ekonomik çöküş ve iklim kaynaklı felaketlerin ardından Afganistan'ın, önümüzdeki aylarda komşu ülkelerden sınır dışı edilme riskiyle karşı karşıya olan milyonları karşılamaya hazır olmadığını belirtmiştir. Egeland ayrıca, Afganistan'daki ve ev sahibi ülkelerdeki insani krizin giderek derinleştiği bir ortamda, yerinden edilmiş kişilere ve mültecilere yönelik gerçek ve kalıcı çözümlerin eksikliği nedeniyle yoksul ve yerinden edilmiş Afgan ailelerin ağır bir bedel ödediğini ifade etmiştir.

- **Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF), *Polis tacizi, astronomik vize ücretleri, sınır dışı edilme tehditleri* — RSF, Pakistan’da sürgünde yaşayan Afgan gazetecilerin karşı karşıya olduğu vahim duruma dikkat çekiyor, 22 Ocak 2025:**

<https://rsf.org/en/police-harassment-astronomical-visa-fees-deportation-threats-rsf-warns-dire-situation-facing>

Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF)’e göre, Pakistan, ülkelerindeki Taliban yönetiminden kaçan ve geçici olarak Pakistan’da yaşayan yüzü aşkın Afgan gazeteci için giderek daha da yaşanmaz bir ülke haline gelmiştir. Pakistan vizelerinin süresi bir aya düşürülmüş (kişibaşı maliyeti yaklaşık 100 ABD dolarıdır) ve vize yenileme süreci son derece karmaşık idari engeller içermeye başlamıştır. Kısıtlanan vize süreleri ve yoğunlaşan polis baskınları, sürgündeki medya çalışanlarının zaten endişe verici olan koşullarını daha da ağırlaştırmıştır; bu kişiler giderek artan biçimde tacize, keyfi gözaltılara ve sınır dışı edilme tehditlerine maruz kalmıştır.

2025 Ocak ayının başından bu yana, bazı gazeteciler başkent Islamabad’da geçici olarak bir gözaltı merkezinde tutulmuştur. İsmi açıklanmasını istemeyen bir gazeteci Afganistan’a geri gönderilmiştir. Bu tutuklamalar, Taliban rejimiyle Pakistan hükümeti arasındaki ilişkilerin kötüleşmesinin bir sonucu olarak, Islamabad ve çevresinde Afgan mültecilere yönelik polis baskınlarında yaşanan artışın bir parçası olmuştur. İçişleri Bakanı, bu baskıyı Afgan uyrukluların muhalefet gösterilerine katıldıkları iddiasıyla meşrulaştırmaya çalışmış, ancak birçok gözlemci bu suçlamaları tamamen asılsız olarak değerlendirmiştir.

- **Uluslararası Af Örgütü, *Pakistan: Afgan mültecilere yönelik yeniden başlayan tutuklamalar, gözaltılar ve taciz son bulmalıdır, 8 Ocak 2025:***

<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/01/pakistan-renewed-arrests-detention-and-harassment-of-afghan-refugees-must-stop/>

Mülteciler İçin Ortak Eylem Komitesi, 1 Ocak 2025’ten bu yana Islamabad’da 800’ü aşkın Afganın gözaltına alındığını bildirmiştir. Daha önce, Pakistan İçişleri Bakanı Mohsin Naqvi, Islamabad’da herhangi bir Afgan vatandaşının “Sakinca Yoktur” Belgesi (NOC) olmadan kalmasına izin verilmeyeceğini duyurmuştur. Bu açıklama, 26-27 Kasım 2024 tarihlerinde Pakistan Tehreek-e-Insaf (PTI) tarafından Islamabad’da düzenlenen protestoların ardından gelmiştir. Bu protestolar sırasında güvenlik güçlerinin hukuka aykırı güç kullanımı sonucu onlarca kişi hayatını kaybetmiştir. Protestoların ardından, başkent polisinin etnik Peştunlara yönelik ırksal profil oluşturduğu ve şehirde yaşayan Afganlar ile Hayber Pahtunhva bölgesinden gelen kişilerin keyfi biçimde toplu olarak gözaltına alındığı bildirilmiştir.

Uluslararası Af Örgütü’ne göre, başkentte kadınlar ve çocuklar da dâhil olmak üzere yüzlerce Afgan mülteciye yönelik gece baskınları, taciz ve keyfi gözaltılar, ülkedeki Afganlara karşı uygulanan daha geniş kapsamlı ayrımcı bir politikanın parçası olmuştur. Islamabad’daki tüm Afgan mültecilerin Sakinca Yoktur Belgesi alması yönündeki zorunluluk, hâlihazırdaki belge taleplerine ek olarak bu kişilerin omuzlarına ağır yükler bindirmiştir.

Medya

- **Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL), *Afganların Sınır Dışı Edilmesi Tacikistan’da Nadir Görülen Bir Öfkeye Yol Açtı, 11 Ocak 2025:***

<https://www.rferl.org/a/afghan-refugees-deported-tajikistan-human-rights-concerns/33270276.html>

İki Afgan kadın, 17 Aralık 2025 tarihinde Duşanbe’de kapılarını çalan polis memurları tarafından karakola gitmek üzere çağırılmıştır. Ancak bunun yerine yaklaşık üç saat boyunca sınır bölgesine götürülmüş ve zorla ülkelerine geri gönderilmiştir. Kardeş olan iki kadın, geçerli Tacikistan vizelerine sahip olduklarını ve sınır dışı edilmeden bir gün önce oturma belgelerinin polis tarafından ellerinden alındığını belirtmiştir.

Bu kardeşler, komşu ülke Tacikistan’dan son haftalarda sınır dışı edilen onlarca Afgan’dan biri olmuştur. Tacikistan, yaklaşık 10.000 Afgan’a ev sahipliği yapmaktadır. Sınır dışı edilenlerin çoğu, geçici vizelere veya mülteci olarak kayıtlı olduklarını gösteren belgelere sahip olmalarına rağmen, polis tarafından aniden çağırılmış ve herhangi bir hukuki süreç işletilmeden sınır dışı edilmiştir. Bu durum, 2021’den bu yana Taliban’ın baskıcı yönetimi altındaki ülkelerinde misilleme riskiyle karşı karşıya kalabileceklerine dair ciddi korkular yaratmıştır. Kabil’deki Taliban yönetimini temsil eden, Tacikistan’ın doğusundaki Horug şehrinde bulunan Afgan konsolosluğu, Aralık 2024’te geçerli vizelere sahip olmalarına rağmen yaklaşık 60 Afgan vatandaşının Tacikistan’dan sınır dışı edildiğini açıklamıştır. Tacikistan’daki Afgan toplumunun büyük bölümü, Duşanbe’nin eteklerinde yer alan Vahdat kasabasında yaşamaktadır.

Disclaimer:

The present compilation collates country of origin information (COI) collected by UNHCR Türkiye on issues of relevance in refugee status determination for Afghan nationals.

The compilation is based on publicly available information, studies, and commentaries. It is illustrative but is neither exhaustive of information available in the public domain nor intended to be a general report on human rights conditions. The report is not conclusive as to the merits of any individual refugee claim. All sources are cited and fully referenced. Users should refer to the full text of documents cited and assess the credibility, relevance, and timeliness of source material with reference to the specific research concerns arising from individual applications.